

Dünya Gündemi

2. Sayı

Mart - Nisan | 2023

BAŞIMIZ SAĞOLSUN

İLİM VE
MEDENİYET
- DERNEĞİ -

İLİM VE
MEDENİYET
- D E R N E Ğ İ -

Dünya Gündemi - 2. Sayı
Mart - Nisan | 2023

Proje İmtiyaz Sahibi

İlim ve Medeniyet Derneği

Editörler

Mehmet Ayaydın
Osman Mican

Analiz Yazarları

Mehmet Ayaydın
Muhammed Tarık Özkan
Şule Özdemir
Osman Mican
Sedat Berk Çifçiler

Tasarım

Ahmet Duman

 Küçük Çamlıca, Filiz Sk. No:3, 34696 Üsküdar/İstanbul

   ivmdernegi www.ivm.org.tr

ÖNSÖZ

Dünya Gündemi, 2023 yılının başında itibaren aylık olarak dünya siyasetinde önemli konuma sahip olan ülke ve bölgelerin gündem takibiyle küresel ve bölgesel çerçevede siyasi, ekonomik ve toplumsal analizler yaparak ulusal ve uluslararası politikaları anlamlandırmaya çalışmak ve okuyucularına sunmaktadır. Ülkelerin ve bölgelerin gündemlerini takip ederek politikalarını karşılaştırmalı bir şekilde okuyabilmek, dünya siyasetinin gidişatını doğru bir düzlemde anlamlandırabilme imkanı sağlamaktadır.

Bu sayımızdaki gündem konularımıza geçmeden önce ülkemizin 10 şehrini ve milyonlarca kişiyi etkisi altına alan deprem felaketinde hayatını kaybeden vatandaşlarımıza Allaha rahmet dileriz. Bu münasebetle de yurtdışından halkımıza yardım elini uzatan ülkelere tüm Türkiye adına bir teşekkürü borç biliriz.

Dünya Gündemi'nin bu sayısında 3 bölge mercek altına alındı. Güney Asya bölgesinde Nepal'in kritik konumu ve ABD'li müsteşar Victoria Nuland'ın ziyareti, Pakistan'ın içerisinde bulunduğu siyasi ve ekonomik kriz, Hindistan'ın G-20 süreci ve Keşmir'de bulunduğu lityum rezervleri konuları incelendi. İsrail ve Filistin bölgesinde ele alınan konular Türkiye – İsrail ilişkileri, İsrail Meclisi'nin Filistinliler hakkındaki yeni kararları ve İsrail'in Filistin topraklarındaki konumu oldu. Son bölgemiz olan Orta Asya bölgesinde ise Rusya – Ukrayna savaşının gidişatı ve Kazakistan meclis seçimleri konuları analiz edildi.

REKABETTE KİLİT ÜLKE

NEPAL

MEHMET AYAYDIN

Çin ile girişilen rekabette ABD için çok büyük öneme sahip olan Güney Asya bölgesi, diplomatik açıdan sıcak geçen bir ayı daha geride bıraktı. ABD Siyasi İşlerden Sorumlu Dışişleri Müsteşarı Victoria Nuland'ın Ocak ayının sonunda başlayan Güney Asya ziyareti bölgedeki havayı değiştirdi. Özellikle Nuland'ın, Nepal'de Aralık ayında iktidara gelen Komünist lider Pushpa Kamal Dahal'e yaptığı ziyaret, Çin'in ülke üzerindeki hakimiyetini kırmak için önemli bir adımdı.

Nepal üzerinden yıllardır kozlarını paylaşan Çin ve ABD, ülkeyi yaptıkları yardımlarla etkileme çabalarına devam etmektedirler. Geçtiğimiz yıl uzun uğraşlar sonucu ABD'nin Millenium Challenge Cooperation (MCC) yardımları kapsamında yapılan 500 milyon dolarlık yardım paketi Nepal parlamentosundan uzun tartışmalardan sonucu geçebilmişti. Bunun yanında ideolojik olarak yakın olan Çin'in etkisi de hem iç savaş döneminde hem de iç savaştan sonra devam etmektedir. ABD'nin Nepal'i kendi eksenine alma çabalarına karşın

Çin de “Bir Kuşak Bir Yol” projesi üzerinden Nepal’e altyapı ve nakdi yardımlar yapmaya devam etmektedir. Nepal ise bu denklem içerisinde tarafsızlık pozisyonunu koruyarak iki güç bloğu arasında denge politikasına devam etmeye çalışmaktadır.

Ay başında Nepal’e ziyaret gerçekleştiren Nuland, ülkeden ayrılmadan önce yaptığı açıklamalarla önce Nepal ile birlik mesajı verip ardından isim vermeden “otokrat” olarak nitelendirdiği Çin ve Rusya’yı, ABD’nin küresel çapta kurduğu ilişkilerini baltalamakla suçladı. Açıklamasında bazı odakların zor güçle küresel düzeni bozmaya yönelik çabalarının olduğunu dile getiren Nuland, buna izin vermeyeceklerini ekledi.

Nepal, her ne kadar komünist bir hükümet tarafından yönetiliyor olsa da, ABD’nin Çin ile giriştiği rekabette önemli bir konuma sahip. Bu sebeple ABD, Nepal’in tamamıyla Çin’in eksenine girmesine müsaade etmeyeceği aşikar olarak karşımızda durmaktadır.

PAKİSTAN KRİZE ÇARE ARIYOR

2018 yılından bu yana derin bir ekonomik kriz içerisine giren Pakistan’da son dönemlerde yaşanan siyasi krizler, pandemi, enflasyon sorunu, sel ve deprem felaketleri ülke rezervlerini tükenme noktasına getirdi. Pakistan, ekonomisini yeniden sürdürülebilir hale getirebilmek için dünyanın dört bir yanından yeni kredi arayışları içerisine girdi.

Özellikle IMF ile çok sıkı bir görüşme gerçekleştiren Pakistanlı yetkililer, 2019 yılında 6

milyar dolarlık bir ekonomik kurtarma paketi için anlaşmaya varmışlardı. 2022 yılının Temmuz ayında ise ekonomik kurtarma paketinin toplam kredi miktarı 7 milyar dolara çıkarılmıştı. Mutabakata varılan anlaşma kapsamında Pakistan’ın IMF şartlarını sağlaması halinde 1,7 milyar dolarlık krediyle ekonomik kurtarma paketi ödemeleri başlayacaktı.

Fakat Pakistan hükümeti, IMF tarafından ortaya koyulan vergi matrahının artırılması, ihracat sektörüne yönelik ayrıcalıklara son verilmesi ve enerji fiyatlarının yükseltilmesi gibi şartları yerine getirme konusunda pek istekli görünmemektedir.

Geçtiğimiz Kasım ayında Pakistan, IMF’nin dışında CPEC kapsamında Çin’den 6,3 milyar dolarlık bir kredi talebinde bulunmuştu. Fakat bu talep Çin hükümeti tarafından reddedilmişti. Uzmanlar bunun önemli sebeplerinden birinin Pekin’in artık Pakistan’daki siyasi ve ekonomik istikrarsızlıklardan rahatsız olduğunu söylemekte. Özellikle siyasi arenada yaşanan çalkantılar ve ülke içerisindeki silahlı grupların eylemlerinin artması Çin’i CPEC kapsamındaki projeleri ve kredileri bir nebze yavaşlatma politikasına yönelttiği düşünülmektedir.

Son olarak geçtiğimiz haftalarda kredi derece-

lendirme kuruluşu olan Moody's, Pakistan'ın kredi notunu 30 yılın en düşük seviyesine düşürmesi, IMF başta olmak üzere birçok yerden kredi talep eden Pakistan için işlerin daha da zorlaştığını söyleyebiliriz.

SEÇİMLERE GİDİLİRKEN IMRAN KHAN ÇIKMAZI

Geçtiğimiz yılın Nisan ayında güven oylaması ile hükümetten düşürülen eski Pakistan Başbakanı Imran Khan ülkenin hala bir numaralı gündemini oluşturmaktadır. Geçtiğimiz aylarda hakkında açılan yolsuzluk davaları sonucu 5 yıl siyasetten men kararı alan Khan, bu süreçte

karara rağmen tüm destekçileriyle beraber olmuş ve seçim çalışmalarına devam etmişti. Bunun yanında alınan karar Mart ayı içerisinde mahkeme tarafından iptal edilmişti. Fakat güven oylamasından bu yana hükümetle Imran Khan arasındaki çekişme bitmedi.

İktidarını kaybeden Imran Khan, güven oylamasından sonraki ilk günden bu yana erken seçim istediğini tüm mecralarda dile getirmektedir. Fakat yerine gelen Şahbaz Şerif bu teklife pek sıcak baktığı söylenemez. Şerif'in erken seçime sıcak bakmamasının sebeplerinden birinin de rakibi Imran Khan'ın giderek artan popülitesi olduğu söylenebilir. Bunun yanında her ne kadar Imran Khan'ın istediği gibi bir erken seçim şu anlık olmayacak gibi dursa da

hükümetin Khan'a ve destekçilerine olan sert tutumu olası bir sonraki seçime Imran Khan'ın ve partisinin daha güçlenerek girmesinin önünü açmaktadır.

DÜNYA LİDERLERİ HİNDİSTAN'A ENDİŞELERİYLE BİRLİKTE AKIN EDİYOR

2023 G-20 Zirvesi'nin Hindistan'da yapılması kararıyla beraber ülke temsilcileri, Hindistan'a akın etmeye başladı. Ekonomiden siyasete birçok konuda görüşmelerin gerçekleştiği G-20 sürecinde Hindistan için çok önemli fırsatlar olduğu görülmektedir. Özellikle Çin'i dünya siyasetinin ötekisi yapma konusunda ABD öncülüğünde kurulan ittifakın önemli bir müttefik olan Hindistan ile G-20'ye katılan misafir ülkeler özellikle ticari alanlarda yeni anlaşmalar yapmak istemektedir. Fakat Hindistan her ne kadar Çin'e karşı önemli bir alternatif olsa da kendinde hem batı hem de İslam dünyası için önemli endişeler barındırdığı bilinmektedir.

Batı dünyası, Modi yönetiminin Hindistan'daki basın özgürlüğü, insan hakları ve demokrasi gibi değerleri yok sayılmasını endişe ile izlemektedir. Özellikle son dönemde yaşanan BBC belgeseli meseline BBC Hindistan'ın ofisinin basılması Batılı ülkeler için son derece önemli bir noktaydı. Buna ek olarak hükümet hakkında çıkan kara para aklama ve yolsuzluk iddiaları Hindistan demokrasisi için endişe verici meselelerin başında gelmektedir. Bunun yanında hükümet tarafından iktidarının ilk zamanlarından bu yana sistematik bir şekilde Hindistanlı Müslümanlara yönelik şiddet ve

baskılama politikası da İslam dünyasındaki devletleri kaygılandıran konuların başında gelmektedir. Fakat tüm bunların yanında ne Batı ne de İslam dünyasından Hindistan'a ağır ve net bir eleştiri geldiği söylenemez. Devletlerarası ikili ilişkilerin bu denli önemli kazandığı bir dönemde ülkeler müttefik oldukları hükümetlerde insan hakları ve demokrasiyi öncelemek yerine daha pragmatist bir yol takip ettiği gözlemlenmektedir.

KEŞMİR'DE LİTYUM KAYNAKLARI KEŞFEDİLDİ

Hindistan Jeolojik Araştırmaları Kurumu, Cammu ve Keşmir bölgesinde 5,9 ton lityum rezervi bulunduğunu açıkladı. Güneş enerjisi panelleri, telefonlar, elektrikli araçlar ve daha birçok teknolojik cihaz yapımında kullanılan lityum madeninin bulunması Hindistan'ın siyasi ve ekonomik anlamda elini kuvvetlendirebileceği düşünülmektedir. Bulunan rezervler halihazırda, lityum kullanımının %80'ini ithal eden Hindistan için ciddi bir rahatlama oluşturacaktır. Tüm bunların yanında uzmanlar, bulunan lityum madeninin en az 10 yıl sonra çıkarılıp kullanıma hazır hale getirilebileceğini belirtiyorlar. Bu sebeple keşfedilen rezervin kısa vadede Hindistan ekonomisine bir katkı sunması beklenmemektedir.

Fakat konunun siyasi tarafı, bu rezervlerin Keşmir meselesini içinden daha da çıkılmaz bir hale dönüştüreceğini göstermektedir. Dünyada teknoloji üretiminde ilk sıralarda gelen Çin, 2022 yılında 19 bin ton lityum kullandığı kayıtlara geçmiştir. Bununla beraber Pekin,1,2

milyar dolar ile Hindistan'a lityum pil ihraç eden ülkeler arasında birinci sırada gelmektedir. Çin'in hali hazırda Hindistan ile sınır sorunları yaşadığı da düşünüldüğünde müttefiki Pakistan ile o bölgeyi pek rahat bırakmayacakları tahmin edilmektedir.

GÜNEY ASYA ÜLKELERİNDEN TÜRKİYE'YE YARDIM ELİ

Ülkemizde 10 şehrimizi etkisi altına alan deprem felaketi sonrasında Afganistan, Bangladeş, Hindistan ve Pakistan başta olmak üzere Güney Asya ülkeleri aynı ve nakdi yardım göndermek üzere birbirleriyle yarış içerisine girdiler. Depremi ilk günlerinden itibaren büyük bir seferberlikle yardım etme sırasına giren ülkeler ilk olarak arama kurtarma ekipleri ve sonrasında insani yardım paketleri göndermeye başladılar.

Depremi ilk gününden itibaren ülkesinin tüm imkanlarını seferber etmeye çalışan Pakistan, bölgesinde yaşadığı depremlerden dolayı son derece tecrübeli arama kurtarma ekiplerini ülkemize gönderdi. Deprem bölgesinde aktif bir şekilde çalışan Pakistanlı arama kurtarma ekiplerinin birçok kişi enkaz altından canlı olarak kurtardığı haberlere yansdı. Bu ekiplere ek olarak Pakistan, içinde bulunduğu bu zor zamanlarında 25 tonluk insani yardım malzemesi göndererek büyük bir vefakarlık örneği sergiledi. Pakistan'a karşılık Hindistan da ülkesinin en nitelikli 201 arama kurtarma görevlisiyle beraber birçok tıbbi ve insani yardım malzemesini ülkemize gönderdi. Hindistanlı arama kurtarma ekipleri Gaziantep'in Nurdağ ilçesinde çalışmalarını sürdürdü. Abd işgalinden yeni kurtulmuş Afganistan İslam Emirliği ise halktan topladığı 165 bin dolar nakdi yardımı ülkemize ulaştırdı. İşgalin acılarını ve yaralarını yeni yeni sarmaya çalışan Afganistan

halkı ülkemizin bu zor zamanlarında yanımızda bulundu. Afganistan'daki yardım toplama sürecinde medyaya yansıyan görüntülerde halk büyük bir vefa örneklilikleri oluşturdu. Nakdi

yardım yapamayacak halde olan kadınlar kulağındaki küpelerini, erkekler kolundaki saatlerini Türkiye'ye bağışladı.

PAKİSTAN	HİNDİSTAN	BANGLADEŞ	AFGANİSTAN
25 Ton İnsani Yardım Malzemesi	201 Kişilik Arama Kurtarma Ekibi	60 Kişilik Arama Kurtarma Ekibi	165 Bin Dolar Nakdi Yardım
52 Kişilik Arama Kurtarma Ekibi	Birçok Tıbbi ve İnsani Yardım Malzemesi	Birçok Tıbbi Ve İnsani Yardım Malzemesi	

İSRAİL

BİR APARTHEİD REJİMİDİR

MUHAMMED TARIK ÖZKAN | ŞULE ÖZDEMİR

Ocak ayı ile başladığımız Filistin – İsrail bölgesinin aylık bültenini aktarmaya devam etmeden önce ülkemizde yaşanan asrın felaketinde hayatını kaybedenlere Allah'tan rahmet, depremzedeler özelinde bütün ülkemize bol sabır ve metanet dileriz. Depremin üzerinden henüz birkaç saat geçmişken Türkiye Afet Müdahale Planı kapsamında depremin “4. seviye” olarak ilan edildiği bildirilmiş ve uluslararası yardım çağrısı yapılmıştır. Bu çağrıya 24 saat geçmeden İsrail'den olumlu dönüş yapılmış ve “Zeytin Dalları” olarak isimlendirilen harekât

kapsamında Türkiye ve Suriye'ye yardım ulaştırılmıştır. Harekâtta General Golan Vach liderliğindeki İsrail ordusu Tzahal başta olmak üzere dindar Haredi bir grup olan İhud Hat-zalah ve İsrail'deki Türkiyeliler Birliği (İtahdut) gibi pek çok kurumdan da tonlarca yardım bölgeye kısa sürede ulaştırılmıştır.

“Zeytin Dalı” kurtarma operasyonu çerçevesinde 500'e yakın İsraili personel gerek enkaz bölgesinde gerekse Kahramanmaraş'ta kurulan sahra hastanesinde şabat (cumartesi) günü dahi görev almış, 19 vatandaşımız enkaz altın-

dan sağ kurtarılmışken yüzlerce yaralı tedaviye alınmıştır.

İsrail halkı depremin ilk haftalarında Türkiye'ye karşı duygularını dile getirme adına çeşitli yardım faaliyetleri düzenlemiş ilkokullarda resimler çizilip mektuplar kaleme alınarak deprem bölgesindeki çocuklara gönderilmiştir. Yine Tel Aviv ve Aşdod belediyeleri ilk kez başkanlık binasına Türk bayrağı yansıtarak hadisenin diri kalmasını hedeflemişlerdir.

Kültür ve Turizm Bakanı Miki Zohar, Tel Aviv'de Büyükelçi Şakir Özkan Torunlar ile görüşmüş yardım ve iş birliği hakkında istişare etmişlerdir. Dışişleri Bakanı Eli Cohen de şiddetli depremlerin ardından dayanışma ziyareti için Türkiye'ye gelmiş ve bu ziyaret kapsamında Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ve Dışişleri Bakanı Çavuşoğlu ile temasta bulunmuştur. Görüşmeler esnasında yapılan ve yapılacak yardımların dışında İsrail doğal gazının Türkiye üzerinden Avrupa'ya aktarımı da gündeme getirilmiştir. Ayrıca Kahramanmaraş'taki sahra hastanesini de ziyaret eden Cohen buradaki çalışmalar hakkında bilgilendirilmiştir. Öte yandan Başbakan Netanyahu da operasyondan sorumlu General Golan Vach ile zaman zaman iletişime geçmiş ve kendisin-

den brifing almıştır.

Çeşitli koordinasyonsuzlukların dışında herhangi bir sorunla karşılaşmadan ülkelerine dönen İsraili arama kurtarma ekipleri ve sağlık personelleri yardım süresi boyunca yalnızca kas gücüne dayalı çalışmalarda bulunmamış aynı zamanda geliştirilen çeşitli teknolojik araç gereçleri de kullanmışlardır. Termal kameralı akıllı dronlarla enkaz altında hayat arayan İsraili ekipler temiz içme suyu sağlayan portatif su arıtma cihazlarını da Kahramanmaraş'ta kullanmıştır.

FİLİSTİN'DEN TÜRKİYE'YE YARDIMLAR SÜRÜYOR

Kahramanmaraş merkezli depremden etkilenen Malatya'da 27 Filistinli arama kurtarma ve sağlık çalışanı, arama kurtarma faaliyetlerine destek verdi. Aynı zamanda Filistin Vakıflar ve Din İşleri Bakanlığı, işgal altındaki Batı Şeria'da bulunan camilerde depremzedeler için toplanan yardımın yaklaşık 1 milyon dolara ulaştığını açıkladı. İşgal altındaki Doğu Kudüs'te ise Filistinli anaokulu öğrencileri, Türkiye ve Suriye'deki depremzedelerle dayanışma amacıyla resim çizerek bağışta bulundu. El-Halil kentinde ise Filistinlilere ait tekstil fabrikası, tüm siparişlerini askıya alarak Türkiye ve Suriye'deki afetzedeler için kış şartlarına uygun binlerce uyku tulumu üretmeye başladı. İşgal altındaki Doğu Kudüs'te bulunan Mescid-i Aksa'da cuma namazını kılan on binlerce Müslüman, Türkiye ve Suriye'deki depremzedeler için dua etti, gıyabi cenaze namazı kıldı. Kahramanmaraş merkezli depremlerin ardından Türkiye'ye

“ İTAHDUT NEDİR? TÜRKİYE'DEN İSRAİL'E YAPILAN ALİYALARIN (GÖÇ) ÖZELİNDE İSRAİL'DE YAŞAYAN TÜRKİYELİLERE YARDIMCI OLMA AMACIYLA 1960 YILINDA “İTAHDUT YOTSEİ TURKIYA BEİSRAEL” ADIYLA KURULAN DERNEKTİR. ”

“ TANRI’NİN MUSA’YA SINA’DA VERDİĞİ ON EMİRDEN DÖRDÜNCÜSÜ; “HAFTANIN ALTI GÜNÜ ÜRETECEK VE DÜNYEVİ ÇALIŞMALARINI GERÇEKLEŞTİRECEKSİN. HAFTANIN SON GÜNÜ, YEDİNCİ GÜN MUKADDES ŞABAT GÜNÜNDEYSE BÜTÜN İŞLERİNİ BIRAKACAK VE TANRI’YA İBADET EDECEKSİN.” BU EMİR KAPSAMINDA BİR YAHUDI’NİN FİZİKİ GÜÇ HARCAYARAK HERHANGİ BİR İŞ YAPMASI DİNEN YASAKLANMIŞ VE MANEVİ ANLAMDA GÜÇLENMEK İÇİN TANRI’YA İBADET ETMESİ EMREDİLMİŞTİR. İSRAİL HAHAMBAŞILIĞI, YAYINLANDIĞI BİLDİRİ İLE TÜRKİYE’DE HAYAT KURTARMAYA ÇABALAYAN PERSONELLERE KUTSAL ŞABAT GÜNÜNDE DE İŞLERİNE DEVAM ETMELERİNİ SÖYLEMİŞTİR. ”

gelerek depremzedelerin yardımına koşan Filistinli Samih Hamdallah Mahmud Aktaş (37), işgal altındaki Batı Şeria’da Yahudi yerleşimcilerin toplu saldırıları sırasında silahla vurularak öldürüldü.

Öte yandan Netanyahu İsrail’e dışarıdan gelecek yatırımları artırma adına Fransa’da iş adamlarıyla bir araya gelmiş yine ülkede büyükelçilik açmayı planlayan Çad ile görüşme sürecini hızlandırmıştır. Netanyahu’nun her ne kadar haftalardır devam eden eylemleri göz ardı ediyor gibi görünen bir tavrı olsa da 6 Mart’ta kendisi ve eşini Roma’ya uçuracak pilotun bulunamaması ile eylemler yüzüne vurulmuştur. İsrail basınında yer alan haberlerde, İsrail devletine ait havayolu şirketi El Al’ın Netanyahu’nun

İtalya ziyareti için açtığı ilana başvuru süresinin yerel saatle 14.00’de sona erdiği ve pilotlardan hiçbirinin Netanyahu ve eşini uçurmak için başvuru yapmadığı ifade edilmiştir.

Peki Netanyahu yüz binlerce insanın eylemine rağmen neden yargı reformunu geçirmek istiyor?

Aslında gerek Netanyahu’yu gerekse koalisyon hükümetinin ortak paydaşlarını bu reforma ileten temel etken İsrail Yüksek Mahkemesi’nin gerekçe göstermeden “makullük sınırı” çerçevesinde hüküm verebilme gücünün kısıtlanmak istenmesidir. Bu da mevcut hükümetin birtakım çalışmasının engellendiği anlamına gelmektedir. Örneğin bugüne kadar Yüksek Mahkeme pek çok atamayı durdurmuş ve Akdeniz’den çıkarılan doğal gazın çıkarılmasına engel olmuştur. Bu gibi nedenler görevde bulunan hükümetin çalışmalarını zayıflatmaktadır. Sokaklardaki protestolarda ise bu reform paketinin geçmesiyle Türkiye’ye benzeme iddiası aslında paralellik göstermemekte. Zira ülkemizde de benzer bir hükümet üstü Anayasal güç bulunmaktadır her ne kadar uygulanabilirliği tartışmalı olsa da.

Protestoculara destek veren mesajının ardından Netanyahu tarafından görevden alınan Savunma Bakanı Yoav Gallant’ın da 10 Nisan itibarıyla görevine devam edeceğinin açıklanmasının temel nedeni ise Başbakan Bibi’nin hükümet içerisindeki kırılmaları önleyerek yeni bir seçime giden sürecin önüne geçmesi olarak değerlendirilebiliriz.

Ocak ayıyla birlikte daha da ısınan bölgede devam eden çatışmalar neticesinde birbirini öldüren Filistin ve İsraililer tatlı dağıtarak karşı

tarafa verdikleri zayıtı kutlamaya devam ediyorlar. 5 Nisan'da başlayan Pesah Bayramı'nda kargaşa çıkarmayı hedefleyen Filistinli gençlerin Mescidi Aksa'ya saklanmasını neden olarak öne süren İsrail güvenlik güçleri, bu sene de geleneği bozmayarak Müslümanların kutsal ayı Ramazan'da Mescidi Aksa'ya girmiş Gazze ise bombalanmıştır. Hamas Sözcüsü Hazım Kasım ve Filistin Halk Kurtuluş Cephesi FHKC yöneticilerinden Cemil Mizhir, Gazze'de aileleri İsrail ordusu tarafından öldürülen Filistinlilere verilen iftarda yaptıkları konuşmada konuya ilişkin açıklamalarda bulunmuş "İşgalcilerin Aksa'ya saldırma konusundaki ısrarı bir

“ ANTAKYA'DAKİ 2000 YILLIK YAHUDİ CEMAATİNİN SON TEMSİLCİLERİ, CEMAAT LİDERİ VE EŞİ, NE YAZIK Kİ BU DEPREMDE HAYATINI KAYBETMİŞTİR. DEPREMDEN ZARAR GÖREN SİNAGOĞDAKİ PARŞÖMENLERDEN BİR KISMININ İSRAİL'E GÖTÜRÜLMESİ İSE KAMUOYUNDA TEPKİYLE KARŞILANMIŞ VE KÜLTÜR BAKANLIĞI VE TÜRK YAHUDİ CEMAATI'NİN ÇALIŞMALARıyla ESTER PARŞÖMENİ ÜLKEMİZE TESLİM EDİLMİŞTİR. ”

patlamaya yol açacak. İşgalciler, Aksa'ya karşı din savaşını tırmandırmakta kararlı." ifadelerini kullanmıştır.

"Turizm her zaman barışa giden bir köprüdür" Türkiye'de Erdoğan, İsrail'deyse Netanyahu hükümetine rağmen İsrail ve Türkiye arasındaki ilişkiler son 10 yılda hiç olmadığı kadar iyi durumda. Dışişleri Bakanlarının karşılıklı telefon görüşmeleri, Mescidi Aksa'ya gerçekleştirilen saldırıları ortak değerlendirmeleri başta olmak üzere karşılıklı turizm hamleleri de ilişkileri yumuşatmaya devam etmektedir. Bu sene 200 binin üzerinden İsrailli turist bekleyen Antalya için şüphesiz en güzel haber İsrail ve El Al havayollarının Türkiye'ye yolcu seferlerini başlatması olacaktır. Bu gelişmeyle birlikte Türkiye'deki havayolları firmalarının da başta Kudüs'ü ziyaret etmek isteyen Türk vatandaşlarına çeşitli kampanyalar sunacağı ön görülmektedir.

İsrail polisi, Doğu Kudüs'te bulunan yasa dışı Yahudi yerleşim yeri Neve Yakov'da 27 Ocak gecesi gerçekleşen ve 7 kişinin öldüğü silahlı saldırıyı "sinagogda düzenlenen saldırı" başlığı ile duyurmuştu. Ancak olay sonrasında bölgeye giden basın mensupları ve görgü tanıklarının da açıklamaları üzerine İsrail polisi açıklamasını revize etti ve sinagogda değil yakınlarında bir sokakta gerçekleştiğini belirtti.

"Konuyla ilgili AA muhabirine değerlendirmede bulunan İsrailli insan hakları aktivisti Ofer Neiman, polisin yalan açıklamada bulunmasının sebebinin medyaya yönelik (İsrail lehine) propaganda yapmak olduğunu söyledi. Bu durumun yeni olmadığını ve "İsrail resmi sisteminin Filistinliler hakkında genelde yalan

“ CEMİL MIZHİR: İŞGALCİLERİN AKSA'YA SALDIRMA KONUSUNDAKİ İSRARI BİR PATLAMAYA YOL AÇACAK. İŞGALCİLER, AKSA'YA KARŞI DİN SAVAŞINI TIRMANDIRMAKTA KARARLI. ”

söylediğini” ifade eden Neiaman, “Bunun en iyi örneği İsrail tarafından yakın zamanda öldürülen gazeteci Şirin Ebu Akile olayı. İsrail ilk önce Şirin'in Filistinliler tarafından öldürüldüğünü söyledi ancak şimdi ise ‘evet muhtemelen onu İsrail vurdu’ diyorlar.” ifadelerini kullandı. İsrail hükümetine yakın bazı çevrelerin Filistin-İsrail çatışmasını bir “din çatışması” olarak resmetmek istediklerini de dile getiren Neiaman, “Eğer saldırının sinagogda gerçekleştiğini söylerseniz (bunu başarmanız) çok daha kolay olur. Bu Yahudilere yönelik antisemittik bir saldırı diyebilirsiniz.” değerlendirmesinde bulundu.” Kaynak: AA

İSRAİL BİR APARTHEİD REJİMİDİR

Uluslararası Af Örgütü, 2022 yılının Şubat ayından işgal altındaki Doğu Kudüs'te bir basın toplantısı düzenlemiş ve “İsrail'in Apartheid Rejimi: Filistinlilere Yönelik Irksal Ayrımcılık ve İnsanlığa Karşı İşlenen Suçlar” başlığıyla detaylı rapor hazırlamıştı. İsrail apartheid sisteminin Filistin topraklarında kan döktüğünü ve acılara sebep olduğunu dile getiren açıklamada, hukuk dışı işlenen insanlık suçu cinayetlerin bu rejimin kalıcı olmasına sebep olduğu belirtildi.

SİYASET

İsrail Meclisi, “milli güvenlik suçlarından tutuklu kişilerin” Filistin yönetiminden ödenek veya maaş şeklinde para aldığı tespit edildiği takdirde, bu kişilerin vatandaşlıktan çıkarıl-

APARTHEID NEDİR?

APARTHEID SİSTEMİ, ULUSLARARASI HUKUKA GÖRE, BİR IRKSAL GRUBUN DİĞER BİR IRKSAL GRUP ÜZERİNDE KURDUĞU KURUMSALLAŞMIŞ VE SİSTEMATİK BASKI VE TAHAKKÜM REJİMİ OLARAK TANIMLANIYOR. CİDDİ BİR İNSAN HAKLARI İHLALİ SAYILAN APARTHEID, ULUSLARARASI KAMU HUKUKUNA AYKIRI KABUL EDİLİYOR.

ması, Doğu Kudüs'teki kalıcı oturumlarının iptal edilmesi ve Filistin yönetimindeki bölgelere veya Gazze Şeridi'ne sınır dışı edilmesini öngören yasa tasarısını onayladı. Tasarının kanunlaşması için çalışmaların sürdürüldüğü belirtildi. Filistin Dışişleri Bakanlığı ise yazılı bir açıklama ile tasarının ırkçı ve uluslararası hukuka aykırı bir suç olduğunu vurguladı. Yasanın gerginliği tehlikeli bir şekilde tırmandırdığı belirten Filistin yönetimi, yıllık olarak mahkum ailelerine para yardımı yapıldığını hatırlattı.

İsrail Maliye Bakanı Bezalel Smotrich, "Dün (1 Şubat), Filistin yönetiminin, teröristlerin aileleri için ayırdığı fonlardan yapılan kesintinin iki katına çıkarılmasını öngören kararı imzaladım." şeklinde Twitter'dan açıklama yaptı. Smotrich, şu ana kadar Filistin yönetiminden kesilen 50 milyon şekeli, 100 milyon 200 bin şekele (29 milyon 59 bin dolar) çıkarma kararı aldıklarını ve bu kesintinin "terör kurbanlarının" (İsrailliler) ailelerine gideceğini kaydetti. Smotrich ayrıca, Filistin yönetimini, "teröristleri" finanse etmekle suçladı.

Filistin Kurtuluş Örgütü Yürütme Kurulu üyesi Vasıl Ebu Yusuf, bu kararın, İsrail hükümetinin Filistin yönetimine ve halkına uyguladığı baskıların bir parçası olduğunu ifade etti. Ebu Yusuf, Filistin yönetiminin bu konudaki kararının net olduğunu, şehit ve tutukluların ailelerine ödeme yapmaya devam edileceğini ve söz konusu kesintinin, memur maaşlarının ödenmesinde Filistin hükümetini zora sokacağını belirtti.

RAMALLAH

Filistin Devlet Başkanı Mahmud Abbas, işgal altındaki Batı Şeria'nın Ramallah şehrinde ABD Dışişleri Bakanı Antony Blinken ile görüşme sağladı. Abbas, "İki devletli çözümün baltanması, imzalanan anlaşmaların ihlal edilmesi, işgalin sona erdirilerek yerleşim birimlerinin ortadan kaldırılması konusunda uluslararası bir çabanın olmaması, Filistin'in tanınmaması ve Birleşmiş Milletlere üye olmamasından İsrail sorumludur." dedi. Abbas, "Bu siyaset, İsrail'in daha fazla suç işlemesini ve uluslararası hukuku ihlal etmesini teşvik etmektedir." ifadelerini kullandı ve Filistin halkının uluslararası hukuk nezdinde savunulmasının engellenmesine dikkat çekti. Filistin yönetiminin "şiddete başvurulmaması" konusunda çaba gösterdiğini ve imzalanan anlaşmalara her zaman bağlı kaldığını vurgulayan Abbas, "İsrail işgalini sona erdirmek ve 1967 sınırlarında bir Filistin devleti kurmak için siyasi diyalogun yeniden sağlanması konusunda ABD yönetimi ve uluslararası toplumla birlikte çalışmaya hazırız" dedi.

BATI ŞERİA

Yahudi yerleşimcilerin sayısı Filistin Kurtuluş Örgütüne (FKÖ) bağlı Ayrım Duvarı (Utanc Duvarı) ve Yahudi Yerleşim Birimleriyle Mücadele Konseyi verilerine göre 726 bini aştı. Batı Şeria'da 186 kaçak yerleşim birimi bulunduğu ifade eden verilere göre 2022 yılında kurulan kaçak yerleşim birimi sayısı Batı Şeria'da 12 oldu. İsrail koalisyon hükümetini kurmak için ise Likud ve Yahudi Gücü partileri arasında imzalanan anlaşmaya göre Batı Şeria'daki kaçak yerleşim birimlerinin "yasallaştırılması" hedefleniyor. Birleşmiş Milletler (BM) Güvenlik Konseyi Başkanlığı, İsrail'in Filistin topraklarındaki yasa dışı Yahudi yerleşim birimlerini kendi kanunları nezdinde "yasallaştırma" kararına karşı olduğunu bildirdi. İsrail'in yerleşim politikaları New York'ta da protesto edildi. Nutrei Karta olarak bilinen Uluslararası Siyonizm Karşıtı Yahudiler Örgütü, İsrail'in işgal altındaki Filistin topraklarında uyguladığı yerleşim genişletme politikasını protesto etti.

GAZZE

Yaklaşık 2 milyon Filistinlinin yaşadığı Gazze Şeridi, İsrail tarafından 2006'dan bu yana abluka altında tutuluyor. Kara, deniz ve havadan abluka altında tutulan Gazze'de yaşam şartları tüm boyutlarıyla Filistinlileri zorluyor.

Ocak ayı sonunda BM Filistinli Mültecilere Yardım Ajansı (UNRWA) Gazze Operasyonları Direktörü Thomas White ve BM Filistin İnsani İşler Koordinatörü Lynn Hastings, Gazze Şeridi'ndeki Sivil Toplum Kuruluşları Ağı Müdürü Emced eş-Şevva ile Gazze kentinde ortak basın toplantısı düzenledi. Toplantıda bölgedeki insani krizin artışı ve gıda güvensizliği gündeme alındı. UNRWA, bölgede özellikle gıda, eğitim ve sağlık düzeyinde yardıma ihtiyaç duyulduğu belirtti. Aynı zamanda İsrail'in bölgeye yönelik saldırıları sonucunda yıkılan evlerin imar çalışmalarını sürdüren UNRWA, Filistinli mültecilere yardımları sürdürmek için finansal kaynakları temin etmeye çalıştıklarını açıkladı.

YAŞAM – KÜLTÜR – SANAT

“Yeniden Ayağa Kalkacağız”

Daha önce Hazreti Muhammed’e yönelik hakaret içerikli karikatürler yayımlayan Charlie Hebdo, bu kez de binlerce kişinin hayatını kaybettiği Türkiye’deki depremleri nefret diliyle karikatürize etti. Derginin Twitter hesabında, “Türkiye’de deprem” başlığıyla yapılan paylaşımında, yıkılan binalar ile devrilen bir aracın bulunduğu çizimin üstüne “Tank göndermeye ihtiyaç kalmadı.” yazıldı. Filistinli grafik tasarımcı Abrar Sabbah ise Fransa’da yayımlanan karikatürü yeniden çizdi. Karikatüre “Yeniden Ayağa Kalkacağız” sözleriyle yeni bir yorum getiren Sabbah’ın çizimi büyük bir beğeni topladı.

“REEL PALESTİNE FİLM FESTİVALİ”

Birleşik Arap Emirlikleri’nde sekizincisi düzenlenen Reel Palestine Film Festivali’nde yaklaşık 17 bin kişinin katılımıyla 150’den fazla film gösterildi. 10 gün boyunca süren festivalde Filistin konulu kısa ve uzun metrajlı filmler yer aldı. 2014’te BAE’de gönüllü olarak başlatılan ve “Filistin davasına dair farkındalık oluşturmak” amacını taşıyan “Reel Palestine” adlı oluşum, her yıl düzenlediği film festivalleriyle Filistinli sinemacılara destek olmayı amaçlıyor.

RUSYA – UKRAYNA SAVAŞININ 1. YILI

OSMAN MİCAN | SEDAT BERK ÇİFÇİLER

Geçtiğimiz ay Ukrayna ve Rusya savaşı birinci yılını tamamladı. Kısa sürede Rusya hakimiyetiyle bitmesi öngörülen savaş artık çözülsün bile bitmeyecek bir çatışma bölgesi statüsüne dönüşmüştür. Savaşın 1 yıllık gelişimine bakalım.

21 Şubat 2022 tarihinde Rusya, hem Luhansk hem de Donetsk Halk Cumhuriyetlerini bağımsız devletler olarak tanıdığını ilan etti. 24 Şubat'ta ise Putin, Ukrayna'yı "Nazilerden arındırmak, silahsızlandırmak ve Ukrayna'nın tarafsız statüsünü garanti altına almak için Özel Askeri Operasyon" başlatıldığını açıkladı.

Bu açıklamadan sonra Ukrayna işgali başladı. Söz konusu işgal ise dünya genelinde gıda, güvenlik ve enerji gibi hayati konularda son derece derin sorunlar ile bir anda karşı karşıya kalınması durumunu ortaya çıkardı.

İşgalin ardından batılı devletler ve Pasifik'teki müttefikleri Rusya'ya karşı tarihte görülmemiş ölçüde yaptırımlar uygulamaya başladı. Putin dâhil önde gelen birçok Rus politikacıya ülkelere giriş yasakları getirildi. Rusya SWIFT sisteminden çıkarıldı ve dünyaca ünlü yüzlerce firma Rusya'dan çekildiğini açıkladı. Ancak

“BATI, RUSYA İLE SICAK BİR ÇATIŞMA OLMAKSIZIN RUSYA’NIN EKONOMİK OLARAK BİR YALNIZLIĞA SÜRÜKLENİP GÜCÜNÜN TÜKETİLMEME ÇALIŞILACAĞI BİR YÖNTEMİ BENİMSEDİ.”

ABD ve NATO ilk günden itibaren bu savaşta sahada bulunmayacağını çok net şekilde belirtti. Özet olarak Batı, Rusya ile sıcak bir çatışma olmaksızın Rusya’nın ekonomik olarak bir yalnızlığa sürüklenip gücünün tüketilmeye çalışılacağı bir yöntemi benimsedi.

Rusya’nın küresel ekonomik düzenden bu ölçüde dışlanması Rusya’nın da kozlarını kullanması sonucunu doğurdu. Bu durum ise küresel çapta bir gıda ve enerji kriziyle karşı karşıya kalınmasına sebep olduğu gibi çok geniş bir coğrafyada güvenlik endişelerini gündeme getirdi. Pandemi nedeniyle bozulan piyasalar, temel gıda maddeleri ve enerji zengini olan Rusya’nın bir savaşa girmesiyle birlikte tam anlamıyla raydan çıktı. Rusya’nın çok geniş bir coğrafyaya yayılan askeri bakımdan önde gelen devletlerden biri olması da NATO’nun genişlemesi konusunu tekrar önemli gündem başlıklarından biri haline geldi. Rusya’nın gücünü tüketmeye yönelik her türlü yaptırıma ek olarak Batılı devletler, Ukrayna’ya belli miktarda askeri yardımda bulundu ve bulunmaya devam ediyor. Savaşın ilk dönemlerinde Putin tarafından nükleer tehdit dillendirilmiş olsa da şu ana kadar söz konusu askeri yardımlar Rusya ile bir sıcak çatışma durumuna sebep olmadı.

Bu süreçte Ukrayna Cumhurbaşkanı Zelensky dünya kamuoyunun dikkatini çekmek için çok aktif bir rol üstlendi. Zelensky, Amerika

Birleşik Devletleri ve İngiltere gibi devletlerin parlamentolarına çevrimiçi şekilde bağlanarak Rusya’ya karşı kamuoyu oluşturulmasında büyük rol oynadı. Dünya kamuoyunda büyük bir görüş birliği sağlandı ve Birleşmiş Milletler’in Rusya’yı kınamasına yönelik oylamada 140’tan fazla ülke “evet” oyu kullandı. 30’dan fazla “Çekimser” oy ise Rusya’ya stratejik alanlarda bağlı olan, Rusya’yı kınayacak gücü bulunmayan veya kınamak istemeyen ülkelerden geldi. “Hayır” oyu kullanan ülkeler ise Suriye, Kuzey Kore gibi zaten hâlihazırda dünya kamuoyu tarafından dışarıda bırakılmış olan 7 ülkelik bir blok oluşturdu.

Savaşın ilk dönemlerinde daha agresif bir ilerleme kaydeden, Kiev ve Kharkiv gibi Ukrayna’nın en büyük 2 şehrine de saldırılar düzenleyen bir Rusya vardı. Savaşın ilk günlerinden itibaren istikrarlı olan noktalar ise, Rusya’nın düzensizliği, ciddiyetsizliği ve çok kayıp vermesiydi. Ancak Rusya’nın hızlı ilerleyişi, birçok kişide bu noktaların Rus yetkililer tarafından pek de önemsenmediği düşüncesini yerleştirmişti. Buna karşın ilerleyen zamanlarda Rusya’nın bölgesel geri çekilmeleri ve kısmı seferberlik ilanı, savaşın çok da Rusya’nın kontrolünde gerçekleşmediğine olan kanaatin kuvvetlenmesine sebep oldu.

“HENÜZ SAVAŞIN İLK AYI SONA ERMİŞKEN UKRAYNA SINIRININ ÖTESİNE GEÇEN KİŞİLERİN SAYISI 3 MİLYONU AŞMIŞTI. GÜNCEL SAYININ İSE 8 MİLYONUN ÜZERİNDE OLDUĞU BM VERİLERİNDE ORTAYA KONDU”

Bu süreçte Ukrayna'dan Avrupa'ya yayılan göç dalgasının boyutları ise korkutucu ölçülerdeydi. Henüz savaşın ilk ayı sona ermişken Ukrayna sınırının ötesine geçen kişilerin sayısı 3 milyonu aşmıştı. Güncel sayının ise 8 milyonun üzerinde olduğu BM verilerinde ortaya kondu. Ülke içinde yerlerinden edilen Ukraynalı sayısının ise 6 milyonun üzerinde olduğu açıklandı. İnsani yardıma muhtaç insan sayısının ise 18 milyondan fazla olduğu belirtildi. Ukrayna nüfusunun 43 milyon olduğu göz önünde bulundurulduğunda bu sayıların büyüklüğü daha iyi anlaşılacaktır. Bu durum ise bir yandan Ukrayna'nın nüfus dengesini bozan bir gelişme olarak değerlendirilebilecekken diğer bir yandan Avrupa'nın yaşlanan nüfusu ve ihtiyaç duyduğu iş gücünü karşılayacak önemli bir nüfusun ülkeye kazandırılması anlamını taşıyabilir. Ayrıca son dönemde, başta Almanya olmak üzere, kıtada ucuz iş gücünün daha çok Suriyeliler tarafından karşılanmasının doğurduğu sosyolojik sorunlara karşın Ukraynalıların topluma entegrasyonu çok daha hızlı ve kolay olacağı söylenebilir.

Savaşa dair çok çarpıcı görüntüler savaşın ilk gününden itibaren hem ana akım hem de sosyal medya platformlarında hızla kendilerine yer buldu. Maxar'ın uydu görüntüleri ve başıboş bırakılan Rus tank ve zırhlı araçları bunlardan başlıcalarıydı. Söz konusu görüntülerin ortak özelliği ise, Rusya'nın ne kadar hantal ve plansız hareket ettiğini gösterir nitelikte olmasıydı. Zaman ise zayıf olan Ukrayna'nın lehine işliyor gibi görünüyordu. Ukrayna topyekün mücadelesini başta Bayraktar TB-2'ler ve İngiliz Javelin'leri olmak üzere birçok maddi ve silah desteğiyle kuvvetlendirirken Rusya kont-

rolünü ve ilk zamanlardaki diriliğini her geçen gün daha da kaybediyor gibiydi.

Ancak eylülün sonundaki referandumlar, Rusya'nın, ana akım medyada sunulduğunun aksine, savaştan kopmadığını düşündürür nitelikteydi. Herson, Zaporijya, Donetsk ve Luhansk bölgelerinde yapılan referandumlarla ismi geçen yerler Rusya topraklarına katılmış oldu. Her türlü kayıp ve olumsuzluğa karşın bu durum çok somut bir kazanım olarak Rusya'nın hanesine yazılmıştı.

Savaşın küresel çapta tetiklediği birçok kriz olduğu gibi bir de doğrudan sonuçları vardı. Rusya'nın kısmi seferberlik ilan ettiği; kara, deniz ve havadan saldırılarda bulunduğu ve güç dengesizliğinin çok net şekilde görüldüğü bir savaştaki can kaybı sayısının ne olacağı da kritik konulardan biriydi. Çünkü nüfusunun yaklaşık %20'sini göçle kaybetmiş olan bir Ukrayna'nın doğrudan savaş nedeniyle kaybedeceği can sayısı da konu Rusya olunca korkutucu bir husus olarak karşımıza çıkmaktadır. Hayatını kaybeden askerlere dair sayılarla ilgili şu aşamada sağlıklı bir veriye ulaşılamazken Ukrayna tarafından 100.000'e kadar; Rusya tarafından ise 200.000'e kadar askerin öldürüldüğüne yönelik iddialar bulunmaktadır. Sivillere ilişkin olarak ise, BM'nin bu ayki raporu, Ukraynalı

“ HAYATINI KAYBEDEN ASKERLERE DAİR SAYILARLA İLGİLİ ŞU AŞAMADA SAĞLIKLI BİR VERİYE ULAŞILAMAZKEN UKRAYNA TARAFINDAN 100.000'E KADAR; RUSYA TARAFINDAN İSE 200.000'E KADAR ASKERİN ÖLDÜRÜLDÜĞÜNE YÖNELİK İDDİALAR BULUNMAKTADIR. ”

sivil kaybının 8000'in üzerinde olduğu ve bunun yaklaşık 500'ünün çocuk olduğu yönündeydi. Sivil yaralıların ise 13.000'in üzerinde olduğu BM tarafından açıklanan veriler arasında yer aldı.

Türkiye'nin bu savaşta etkisi ise küresel çapta oldu. Türkiye savaşa taraf olmadan ancak iki muharip taraf ile diplomatik ilişkileri de sürdüren tek ülke olarak öne çıktı. Bu süreçte savaşın en kritik rollerinden birini üstlenen Bayraktar TB-2'leri Ukrayna'ya tedarik eden Türkiye, Rusya ile Batılı devletlerin aksine diplomatik ilişkileri kesmedi. Ülkeden gelen insan kaynağına ve yatırımlara hayati bir alan açtı.

Ülkemiz öte yandan "Tahıl Koridoru" girişimiyle küresel çapta gıda fiyatlarının dengelenmesinin ve hayati derecede muhtaç ülkelere tahıl ulaştırılmasının önünü açarak geniş çaplı insani krizlerin önüne geçmişti. Diplomatik olarak ise muharip tarafların bakan seviyesinde görüşmelerine hem Antalya'da hem İstanbul'da

ev sahipliği yaparak barıştan yana tavrını çok net şekilde tüm dünyaya göstermiş oldu. Esir takasları ile ise sahadaki insani krizlerin önüne geçme yönündeki girişimlerini gösterdi.

Son olarak Rusya bu savaşta somut birtakım kazanımlar elde etmesine rağmen ne Putin'in belirlediği hedeflere yakın bir noktada ne de kendisinden çok daha zayıf bir askeri güç olan Ukrayna'ya rahat bir üstünlük kurabilmiş pozisyonundadır. Sayılan nedenlerden ötürü savaşın başlamasının 1 yıl ardından Rusya'nın resmi hedeflerine pek de yaklaşmadığı sonucuna ulaşılabilir.

KAZAKİSTAN MECLİS SEÇİMLERİ

Kazakistan son Ocak olaylarından sonra keskin bir siyasi dönüşüm hamlesi ile karşı karşıya kalmıştır. Nazarbayev sonrasında iktidar olan Tokayev, ülke içinde daha demokratik bir söylem

geliştirmekte ve eylemlerini de bu çerçevede hayata geçirmektedir. Her ne kadar bu duruma Tokayev ve onun çıkar grubunun kazançları bağlamında eleştiriler yapılsa da değişiklik herkes tarafından görülmektedir. İlk aşamada, devlet başkanlığı seçimleri erkene alınmış ve Tokayev %80'e yakın bir oy oranıyla son kez devlet başkanı olacağını söyleyerek kazanmıştır. Bundan sonraki aşama ise daha modern ve demokratik olacağına inandıkları parlamento seçimleri olmuştur. Bunun sağlanması için de bazı değişiklikler yapılmıştır. Bunlardan ilki alt meclis üyelerinin seçiminde yapılan değişikliklerdir. Artık alt meclisin tamamı değil sadece %70'lik bir kısmı parti listelerinden seçilecektir. Kalan %30'luk kısım ise illerden dar bölge sistemi ile seçilecektir. Dar bölge sistemi, ülkenin parlamentodaki sandalye sayısı kadar bölgeye bölünmesi ve her bölgeden bir adayın seçilmesi esasına dayanan seçim sistemidir. Bunun dışında yeni bir siyasi partiye katılmak

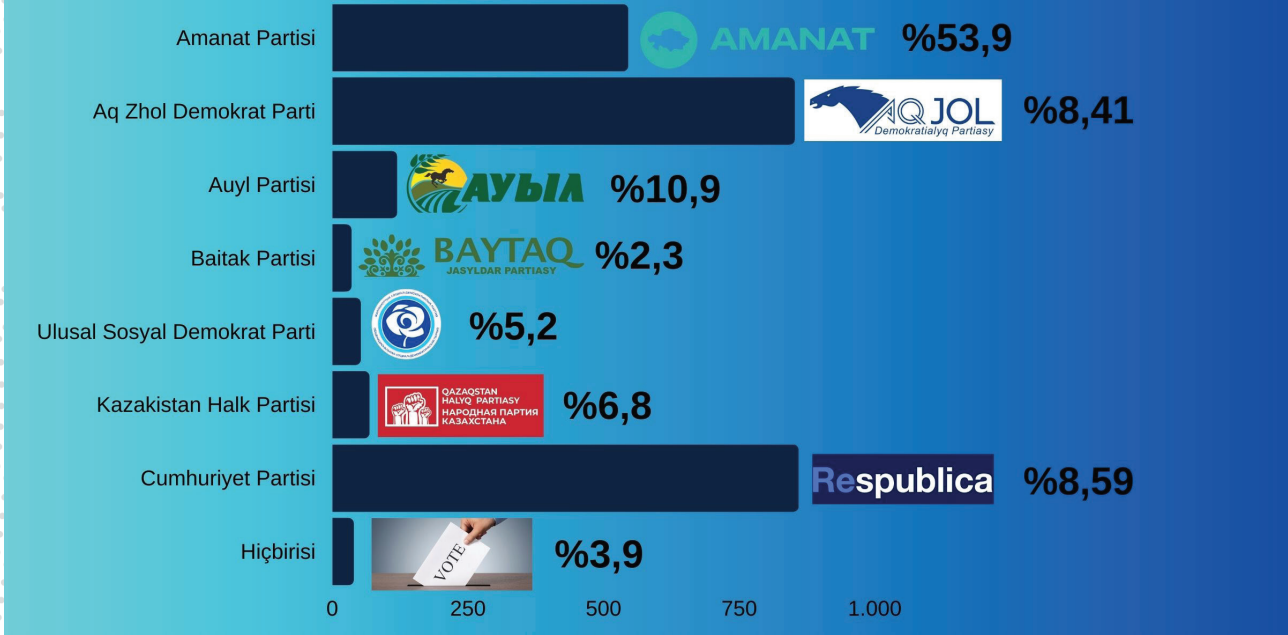
daha kolay hale getirilmiştir. Seçimlerde yarışabilmek için aday partilerin en az 20.000 üyesi olması gerekirken bu seçimde baraj 5.000'e çekilmiştir. Bu gibi değişiklikler dışardan bakıldığında sorunsuz gibi gözükse de Namys partisi lideri Sanjar Bokayev (eski iktidar partisinin Almatı başkan yardımcısı) ve insan hakları aktivisti -gazeteci olan Sergei Duvanov bu durumun böyle olmadığına ilişkin yazılar yazarak sıkıntılarını dile getirmiştir.

Merkez Seçim Komisyonu'na (MSK) değişen bu şartları da göz önünde bulundurarak başvuran partilerden 7 tanesi adaylarını sunmuştur. Partilere bakıldığında Amanat (Eski adı Nur Otan) Partisi, geçtiğimiz günlerde Kazakistan'ın Avrupa Birliği'ne katılması gerektiğini savunan Aq Zhol Demokrat Parti, Auyl Halkın Demokratik Yurtsever Partisi, Baitak Partisi, Ulusal Sosyal Demokrat Parti, Kazakistan Halk Partisi ve Cumhuriyet Partisi seçimlere katılması kararı alınmıştır.

Kazakistan 2023 Parlamento Seçimleri Parti Aday Sayıları

	Parti Listesi	Dar Bölge Seçim Listesi	Toplam
	52	15	67
	54	24	78
	19	6	25
	18	4	22
	25	9	34
	90	29	119
	25	4	29

Kazakistan 2023 Parlamento Seçimleri Sonuçları

Partilerin seçimlerde halka sundukları aday listelerinin sayısı da aşağıdaki resimdeki gibi olmuştur.

SEÇİM SONUÇLARI

19 Mart günü gerçekleşen seçimlerin ardından Milli Seçim Kurulu 20 Mart günü sonuçları açıklamıştır. Seçimlere katılımın %54,19 ile çok düşük olduğu ve katılanların %3,9 kadarının da seçime katılan bütün partilere karşı olduğu düşünülürse demokratik olarak kimin gerçekten temsil edileceğini anlamak çok zor olacaktır. Ancak buna rağmen partilerin oy oranları resimdeki gibidir. Oy oranlarına göre dikkat edilmesi gereken bir diğer gösterge ise 2007’den beridir en düşük oy oranı %71 olan Amanat Partisi’nin en düşük oy oranı olarak parti tarihine geçmesidir.

1991 yılından beridir takip edilen seçimler gözlemciler tarafından özgür olarak kabul edilme-

miştir. Bu seçimlerde ise AGİT uzmanları ilk kez muhalefet temsilcilerinin bağımsız adaylar olarak seçimlere girebildiğinden ve yapılan reformlardan olayı olumlu bir gelişme olduğunu ifade etmişlerdir. Ancak bu durumda bile tam anlamıyla demokratik seçimlerin sağlanabilmesi için daha fazla reforma ihtiyaç duyulduğu vurgusu yapılmıştır.

KAHRAMANMARAŞ DEPREMİ VE ORTA ASYA ÜLKELERİNİN TEPKİLERİ

Türkiye, 6 Şubat’ta kendi sınırları içerisinde 10 ili ciddi şekilde etkileyen yaklaşık 45.968 kişinin resmi verilere göre hayatını kaybettiği 7.8 ve 7.5 büyüklüklerinde art arda gelen iki depremle sarsılmıştır. Büyük bir yıkımın gerçekleştiği deprem sonrasında 20 binden fazla bina yıkılırken binlercesi de ağır hasar almıştır.

ASRIN FELAKETİ

Birçok ülke arama kurtarma ekiplerini Türkiye'ye yönlendirmeyi sürdürüyor

21.30 itibarıyla

 Azerbaycan	725
 ABD	159
 Almanya	115
 Arnavutluk	63
 Avusturya	105
 BAE	Ekip
 Banglades	46
 Belarus	32
 Bosna Hersek	104
 Brezilya	42
 Bulgaristan	59
 Cezayir	89
 Çekya	68
 Çin	90
 El Salvador	100
 Ermenistan	27
 Estonya	45
 Filistin	35
 Finlandiya	Ekip
 Fransa	204
 Güney Afrika	69
 Güney Kore	118
 Gürcistan	100
 Hırvatistan	40
 Hindistan	252
 Hollanda	65
 Hong Kong	59
 Irak	150
 İngiltere	77

— Deprem bölgesine gönderilen/gönderilecek toplam personel sayısı

 İran	125
 İspanya	90
 İsrail	450
 İsveç	Ekip
 İsviçre	80
 İtalya	70
 Japonya	73
 Karadağ	15
 Katar	150
 Kazakistan	101
 Kırgızistan	63
 KKTC	200
 Kosova	30
 Kuveyt	46
 Libya	55
 Litvanya	42
 Lübnan	83
 Macaristan	156
 Malezya	70
 Malta	32
 Meksika	145
 Moğolistan	35
 Moldova	55
 Özbekistan	171
 Pakistan	85
 Polonya	178
 Portekiz	52
 Romanya	116
 Rusya	150
 Sırbistan	27
 Slovakya	Ekip
 Suudi Arabistan	Ekip
 Tacikistan	51
 Tayvan	130
 Tunus	41
 Ürdün	104
 Türkmenistan	10
 Ukrayna	100
 Venezuela	50
 Yunanistan	46

09.02.2023

Kaynak: Anaolu Ajansı, <https://www.aa.com.tr/tr/info/infografik/32239#/>

Binalarla beraber önemli medeniyet kalıntıları olan birçok tarihi yapı da yıkılmıştır. Tahmini maddi hasarın 84 milyar dolar olabileceği belirtilmiştir. Deprem bölgesi için doğal afet ve salgın gibi acil durumlarda uluslararası kuruluş ve ülkelerden yardım çağrılarını kapsayan en yüksek acil durum olan 4. seviye alarm ilan eden Türkiye'nin çağrısına birçok ülke cevap vermiştir. Kafkasya ve Orta Asya'dan gelen yardımlar da bu süreçte dikkat çekici olmuştur. Arama kurtarma ve yardım faaliyetleri ile Türkiye'ye ilk desteği veren ülke Azerbaycan olmuştur. Seyyar sahra hastanesi ve çadır, yatak takımı ve diğer yardımlar dâhil olmak birçok yardımı kesintisiz olarak göndermiştir. 725 arama kurtarma personeli ile çalışmalara destek vermiştir. Azerbaycan'dan sonra Özbekistan-171, Kazakistan-101, Kırgızistan-63, Tacikistan-51 (bağımsızlık tarihinde ilk defa gönderildi.) ve Türkmenistan-10 arama kurtarma personeli ile bölgeye destek vermiştir.

Deprem Türkiye'yi olduğu kadar Orta Asya ülkelerini de etkilemiştir. Özellikle artan nüfusu ve son zamanda başkentin yapısal değişimi göz önüne alındığında bu durum Özbekistan'da tartışmalara da yol açmıştır.

Bu durum üzerine Mirziyoyev tarafından kentsel dönüşüm planı oluşturulana kadar yeni inşaatlar için moratoryum kararı alınmıştır. İnşaatların durdurulmasına yönelik verilen bu kararda özellikle hızlı şekilde yeniden inşa edilen Taşkent'te bulunan şirketlerin birçoğunun Türkiye menşeli olması ve Türkiye'deki depremde gerekli standartlarda yapılmayan evlerdeki yıkıntıların görülmesi çok etkilidir. Karar alınsa bile uygulamaya ne zaman geçileceği bilinmemektedir.

Özbekistan dışında Kazakistan ve geçtiğimiz günlerde Dağlık Badahşan bölgesinde 7,3 büyüklüğünde deprem meydana gelen Tacikistan'da da bazı önlemler alınmaya başlamıştır. Almatı akimi ve bölgede bulunan yerel akimlerin çoğu buldukları yerlerde sismik denetlemeler yapmışlardır. Tacikistan Mimarlar Odası bölgesel olarak fay hatları ve yapıların dayanıklılığına dair kamuoyuna açıklamalarda bulunmuştur. İnşaat izinlerinin verilmesiyle alakalı da daha hassas olunacağı ifade edilmiştir.

16 Mart tarihinde Ankara'da yapılan Türk Devletleri Teşkilatı Olağanüstü Zirvesi'nde de bu konuya yer verilmiştir. Teşkilatın özellikle üye ülkelerde meydana gelen afetlerde hızlı hareket edebilmesi için Tokayev tarafından Almatı'da oluşturulabilecek Acil Durumlar ve Afet Riskini Azaltma Merkezi önerisi sunulmuştur. 2016 yılında Kazakistan ve Kırgızistan hükümetleri tarafından kurulan bu yapıya uluslararası statü verilerek geliştirilebileceği söylenmiştir. Ayrıca tüm devletler Türkiye'ye yapabilecekleri yardımları ifade etmiştir.

KIRGIZİSTAN CUMHURBAŞKANLARI BİR ARAYA GELDİ

Kırgızistan son 15 yılda siyasi olarak birçok tecrübeyi elde etme fırsatı bulmuş ancak yaşanan bu tecrübeler ülkeyi siyasi kutuplaşmaların eşiğine, istikrarsızlığa ve geri kalmışlığa itmiştir. Zaten ekonomik kapasitesi ve kullanabileceği kaynakları az olan Kırgızistan'ın siyasi olarak bu tarz sorunlarla karşı karşıya olması sivil toplum yapısının güçlü olduğu ülkede yöneti-

mi zorlaştırmaktadır. Son 15 yılda birçok devlet başkanı geldiği gibi birçok kez de yönetim sistemi değişikliği olmuştur. Son gelen devlet başkanı Sadyr Japarov ile beraber ülke istikrarlı bir çizgiye geliyor gibi gözükmektedir.

Ülkedeki bu eksiklik ve sıkıntıyı farkedene Japarov geçtiğimiz günlerde geçmiş devlet başkanlarının hepsini topladığı bir yemekli toplantı düzenlemiştir. Hem demokratik hem de istikrarın sağlanmasına yönelik daha büyük bir ufuk oluşturma yolunda önemli bir hamle olarak görülebilecek bu toplantı sonrasındaki mesajlar da öne çıkmaktadır. Japarov kendi sosyal medya hesabında Kırgız Hanlığı'nın haritasını kullanarak paylaşımında bulunmuştur. Japarov'un paylaşımından önemli kesitler ise şöyledir.

“Halkımızın ebedi dayanışması için eski cumhurbaşkanlarının başkanlarını bir araya getirip aynı sofraya oturttum. Küreselleşme çağında, yalnızca iç istikrar ve ulusal uyum için çabalayan ülkeler geliyor ve güçlü devletler haline geliyor. Büyük imparatorluklar kuran ve Avrasya'da büyük bir alanda hâkimiyet kuran eski Kırgız halkının şu anki durumu nedir? Bölünmüşlük ve güç mücadelesi nedeniyle eski imparatorluğumuzu kaybediyor ve Orta Asya'nın bir köşesinde sıkışıp kalıyoruz. Evet, bağımsız bir ülke ilan etmemize rağmen kalkınmamızı geciktiren nedir? Hepimiz için kutsal olan Kırgızistan'ın ebedi istikbalini düşünürsek “Akayevci”, “Bakievci”, “Atambayevci”, “Otunbayevci”, “Cenbekovcu”, “Japarovcu” ve diğer “cileri” ortadan kaldırmalıyız. Halk tarafından seçilen ve sonu hüsrarla biten cumhurbaşkanlarıyla el ele verirsek belki tek yumrukta birleşmiş bir milletin olacağı düşüncesi uzun za-

mandır herkesin aklındadır. Bu niyetle, yakın tarihte ülkenin başına geçmiş başkanları bir araya getirdim. Milletın geleceği için eski devlet başkanları geçmişlerini suya atıp tek yumruk altında birleşme girişimini desteklediler. Hayalim her cumhurbaşkanının yandaşlarının, yedi ilimizin nüfusunun tek yöne odaklanıp siyaseti bırakıp, ekonomiyi ve milleti tek nefeste kalkındıracağını düşünmektir. Evet, bir bütün olarak halkımızın gözünden, her birinin politikalarında hatalar, ardından üzücü olaylar ve kan döküldü. Akayev döneminde Aksı olayı, Bakiev döneminde Nisan olayı, Geçici Hükümet döneminde Haziran faciası, Cenbekov döneminde Ekim olayı ve Umut adında parlak bir gencin ölümü, ne yazık ki Kırgız tarihinde kara harflerle yazılmıştır. Böylece birçok Kırgız gencimizi, evlatlarımızı kaybettik. Akrabalarının ve arkadaşlarının hayal kırıklığını hissediyorum. Kıymetli yurttaşlar, sevgili yurttaşlar! Egemenliğimizi, bağımsızlığımızı güçlendirmek, kalkınma için her türlü imkâna sahip olan Kırgızistan'ımızı kalkındırmak istiyorsak tüm geçmiş, kinleri, şikâyetleri, kırgınlıkları bir kenara bırakalım. Kırgız vatandaşları birleşin! 5-10 yıllık kişisel çıkarlarımızı değil, Kırgızistan'ın ebedi çıkarlarını düşünelim.”

Japarov'un bu girişimi eski devlet başkanları tarafından da takdir edilmiştir. Bu buluşmanın ülkenin geleceği için faydalı olması umulmaktadır.

ÇİN'İN UKRAYNA BARIŞÇIL ÇÖZÜM ÖNERİSİ

Rusya Ukrayna savaşıyla beraber özellikle Orta Asya'daki güç boşluğunu doldurmaya çalışan Çin'in savaşın sonlanması için sunduğu "12 maddelik Barışçıl Çözüm" önerisi, sorunun diplomatik yollarla çözümüne katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Bu öneri, Rusya ve Ukrayna arasındaki gerilimi azaltmak ve Ukrayna'nın toprak bütünlüğünü korumak için bazı adımlar öngörmektedir. Bu maddeler, barışın sağlanmasına yönelik bir yaklaşımı temsil ederek doğrudan müzakereler yoluyla bir çözüm bulunmasına katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

Maddelerde genel olarak şu konulara yer verildiği görülmektedir.

Tarafların birbirlerinin egemenlik haklarına ve toprak bütünlüğüne saygı duyarak müzakere masasına oturması ve diyalogun sürdürülmesi gereklidir.

Diğer ülkelerin güvenliği pahasına kendi güvenliğini sağlamak için soğuk savaş zihniyetinde askeri blokların oluşturulması durdurulmalıdır.

Nükleer santrallerin güvenliğinin sağlanarak barışçıl nükleer tesislere saldırıların önlenmesi gerekmektedir.

Nükleer, kimyasal veya bakteriyolojik silahların kullanılması önlenmelidir.

Tek taraflı yaptırımlar sonlandırılmalı ve üretim ve tedarik zincirlerinin istikrarı sağlanmalıdır.

İnsani yardım koridorları oluşturulmalı, sivil-

lerin ve savaş esirlerinin haklarına saygı gösterilmelidir.

Önerilen maddeler okunduğuna önemli gözükse de ilk defa söylenen şeyler değildir. Bu açıklama ile Çin dünya siyasetine bu konuda yeni bir çözüm sunmaktan ziyade söylenenleri tekrarlamakta ve çözüm noktasında tarafını ve genel niyetlerini belli etmektedir. Bu maddelere bakıldığında özellikle nükleer silahlanma ve ekonomik istikrarsızlığa karşı olan endişeler de açık olarak görülmektedir. Her ne kadar Çin bu yorumu kendisini sorundan uzak tutarak gözlemci statüsünde bir konumda yapmış olsa da Orta Asya devletlerinden özellikle de Kazakistan'dan büyük ölçüde destek almıştır.

Özellikle savaşın taraflarından Ukrayna, Devlet Başkanlığı Ofisi Başkanı Mihail Podolyak'ın "Ateşkesi ve yeni sınır hattını öngören herhangi bir barış planı, Ukrayna topraklarında işgali ve Rus soykırımını sürdürecektir. Bu, barış değil, savaşın dondurulmasıdır. Ukrayna'nın yenilgiye uğraması, Rus soykırımının bir sonraki aşamaları" açıklamasıyla da bu planın kendisi için nasıl bir anlam ifade ettiğini açıklamıştır. Ukrayna ile beraber Batı tarafından da bu önerilerin bir tek Putin'in işine yaradığı yönünde açıklamalar bulunmaktadır. ABD dışişleri bakanı Blinken durumu yeni saldırılar için kuvvet tazeleme imkânı vermek olarak algılamıştır.

İLİM ^{VE}
MEDENİYET
- D E R N E Ğ İ -